

Gouirand, felibresses d'Alès (1880): «sabès que paire Louis a de crano tisanò... / n'agussian pu plen lou *senoun!* 'sabeu que el patrò Louis té uns... resolis llaminers: així en tinguéssim el senó ple'. No n'hi deu haver dades antigues provençals ni catalanes, puix que el mot manca del tot en els glossaris nàutics de Jal i de Lorenzo-Murga.

Si fos gaire antic, i verament no hi ha raó per dubtar-ne, podríem pensar en una etimologia grega, en relació amb *σανίς, -ιδος*, 'post', «planche», ús nàutic ja en l'Antiguitat, car designa precisament als empostissats de fusta, especialment la coberta d'una nau (Eurípides, Lucí), encara ara en grec modern es conserva *σανίδι*, per a la «planche des bateaux» (del diminutiu antic *σανιδιον*) (Jal); i de l'ús nàutic en dona altres proves antigues Jal (p. 1315) en comentar un passatge de Teofrast (on explica que la fusta del tell s'usa per fer els *σανιδώματα τῶν μάκρων πλοίων* dels grans vaixells, que ell entén «les cloisons» i Lidell-Scott «planking, framework»). Formalment no es veu gaire com s'hauria pogut fer aquesta derivació; difícilment un derivat de llatí vulgar en *-ONE*, i menys no havent-hi cap notícia que *σανίς* vagi passar mai al llatí, i en grec la terminació en *-ιδος* faria nosa.

Potser podria indicar un camí un mot b. ll. d'Itàlia *sandonas*, del qual cita Jal (p. 1315) dos testimonis en un text del rei longobard Astolf (c. 750) i en un altre d'Este de 1309, una embarcació amb un molí a bord («bateau porte-moulin»), i ell mateix ja ho relaciona amb el nom grec de la post nàutica. En rigor podríem imaginar, doncs, que es tractés del genitiu plural grec *σανιδων*, imitat pels mariners romans, amb accentuació *SANIDÓN a causa de la quantitat llarga de la *ω*. S'hauria pogut partir d'una expressió grega *πλοῶν σανιδω* 'vaixell de posts o planxes' (i per portar-hi un molí, o una combinació de moles, al damunt ja convindria un entramat de posts), abreujat després com SANDÓN.

Llavors potser podríem, paralelment, suposar *γωβία σανιδων* 'racó de (les) posts', abreujat després en la mateixa forma. La síncope de la *-i-* ja fa un cert escrúpul, però suposant un mot de provinença veneciana o genovesa, potser es podria admetre, àdhuc havent de remuntar fins al S. VIII Llavors ¿també contret d'hora en *SANDÓN en català, i ND > n segons fonètica catalana? L'escrúpul ara se'ns va fent invencible, car un grup secundari ND no s'assimila en català (*alendar ANHELITARE, venda* etc.); caldria admetre, de més a més, que a Provença fos manlleu del català (no inconcebible, però ja van dos), i en fi em sembla que ens en acabem de dissuadir la *e* i no *a* del valencià i la llengua d'oc.

Essent un lloc enfondit on es fiquen o desen coses, com en la pitrera d'una dona, sembla més aviat que sigui un derivat de SĪNUS, -ŪS. Si no convenç un simple derivat en *-ONEM*, potser podríem suposar, essent un mot del llatí vulgar ja antic, que ARCUS *SĪNŌRUM 'arc dels fondets, de les sines', s'abreugés en *SĪNORUM. Car si bé això no és llatí correcte o clàssic, que en aquest el genitiu plural és *sinuum*, el baix poble de la marina

romana i tirrena podia dir-ho d'una altra manera: els mots de la 4ª declinació aviat es trespasaren a la 2^a. L'*oun* provençal fàcilment podria tenir *-n* ultracorrecta com *proun* 'prou'. Que SĪNUS era un terme molt familiar a la gent de mar, a penes cal indicar-ho: *sinus* 'golf', cast. nàutic *senos de cuerda* (Lorenzo-Murga) etc.

No ens decidim massa de pressa per això ni descartem allò del tot. El Lacav. (1695) porta un hapax «*senó*: graner de canya» (a graner tradueix *graner de canya* per 'arundineum horreum, canneum granarium'). ¿Seria potser un senó de llagut (de riu?) fet amb envà de canya, en barques que portessin petites quantitats de gra? (cf. PALLOL)

DERIV : *Senonet* (a Benidorm, *AlcM*, valuós per a confirmació de la *e* valenciana).

Senruella, men, bé *AlcM*, per *cen(d)ro(s)ella* *Sens*, *sensa*, V. *sense* *Sensació*, *sensacional*, *-alisme*, *-alista*, *sensadament*, V. *sentir* *Sensal*, V. *cens* i *sentir* *Sensaler*, V. *cens* *Sensar*, V. *sentir* *Sensarich*: el germànic d'*AlcM*, sempre de baixa llei, aquí no va ni amb *rodes* *Sensat*, *sensatament*, *sensatesa*, V. *sentir*

SENSE, prep.: ha estat la variant *sens* la forma bàsica dins la llengua, en el català arcaic *sen* (augmentat amb una *-s* adverbial), del ll. SĪNE. □ 1ª doc : *sen*, S XI; *sens*, S XIII; *sense*, S. XIV

«Si --- *sen* vos en passava o vos en frania ['manca-va'] --- que vos o rederga per feñ *sen* vostr' engàn» en un doc, que sembla ser de Montcada, datable de 1072-1099 (veg en FRACCIÓ, par. 7.è). Tot seguit aparegueren les variants *sen* i *senes*, amb l'afegiment de la coneguda *-s* adverbial, que també s'enganxava a preposicions o s'hi trobava des d'antic (*ans*, *abans*, *sots*, *fors*, *tras* etc.)

En última instància tot venia del ll. SĪNE. Per comprendre bé la forma *senes* (que sembla en contradicció amb l'evolució de CANES > *cans*, MINUS > *men(y)s*, BONOS > *bons*) ens podem fer càrrec que la *-s* adverbial ja, en part, s'hi degué afegir des del ll. vg de baixa època, i llavors, en combinacions com SINE-S TE, SINE-S TERRA, SINE-S POENA i semblants, la E, travada pel grup consonàntic ST, SP etc. s'havia de conservar en romànic (*amonestar*, *monestr* etc.). D'altra banda NS sovint es reduïa a *-s* en terres occitanes i rosselloneses, d'on una forma *ses*, que és d'aqueixes rodalies lingüístiques («pagaran *ses* tota mercè» a. 1303, *InvLC*; *VidesR*, 20r1, cf. *LleuresC*, 313, § 38a).

No sempre comptem amb manuscrits coetanis, ni els copistes són prou respectuosos de la forma dels mots: per això les dades que tenim s'han de prendre sempre amb reserva; i capaces de servir per a datar segons *terminus ante quem*, però molt poc per al *post quem*. Les obres en vers són millors, i així una de Lluïl ens permetria sospitar que c. 1300 ja començés d'oir-se la forma moderna *sense*: «Són, doncs, en Déu tres persones, / qui de dignitat són plenes, / qui són en una natura, / distinctas *sensa* mesura: / e per ço disem payre Déu, / disem que lo fil és Déu», *Medicina de Pecat*